

Tisková zpráva

Plýtvání potravinami v českých domácnostech – Potraviny 2025

- ① Více než polovina české veřejnosti (56 %) považuje plýtvání potravinami za velký problém, podle dalších více než dvou pětín (41 %) plýtvání potravinami správné není, ale jsou tu aktuálnější problémy, které je potřeba řešit, a pouze 2 % českých občanů nepovažuje plýtvání potravinami za celospolečenský problém.
- ① Téměř dvě třetiny (65 %) občanů deklarují, že celkové množství potravin vyhozených jejich domácností nepřesahuje 10 %. Pětina (20 %) dotázaných se pak přiklání k variantě, že jejich domácnost vyhodí více než 10 %, ale méně než čtvrtinu potravin. Pouze 3 % dotázaných přiznala vyhazování více než čtvrtiny, ale méně než poloviny potravin. Naopak 12 % veřejnosti tvrdí, že jejich domácnost nevyhazuje žádné potraviny.
- ① Z konkrétních důvodů, proč omezit plýtvání potravinami, zmiňují respondenti jako nejdůležitější finanční úsporu jejich domácnosti a přínos pro životní prostředí.
- ① Mezi nejčastější důvody nespotřebování potravin uváděné těmi, kteří nějaké potraviny vyhazují, patří přebytky v podobě odkrojků, to, že na potraviny prostě zapomenou, potraviny se zkaží nebo projde jejich datum spotřeby.
- ① Necelé dvě pětiny (37 %) lidí věří, že by se dalo vyhnout vyhození „spíše menšiny“ z vyplýtvaných potravin, další desetina (10 %) pak tvrdí, že se nedá vyhnout žádnému nebo téměř žádnému množství z vyhozených potravin a že nemohou svůj potravinový odpad eliminovat. Že by se dalo vyhnout asi polovině produkovaného potravinového odpadu, se domnívá necelá čtvrtina (24 %) veřejnosti, více než pětina (21 %) pak připouští, že je v jejich silách vyhnout se většině produkovaného odpadu a 6 % uvedlo, že by se mohlo vyhnout všemu nebo téměř všemu potravinovému odpadu, který jejich domácnost produkuje.

Zpracovala:

Naděžda Čadová

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Tel.: 210 310 588; e-mail: nadezda.cadova@soc.cas.cz

Do výzkumu realizovaného prostřednictvím pravděpodobnostního online Panelu Naše společnost zařadilo v březnu 2025 Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR otázky ze Strategie AV21 Udržitelná produkce a spotřeba potravin. Konkrétně byly zjišťovány názory a postoje české veřejnosti k problematice plýtvání potravinami, když respondenti hodnotili závažnost problému plýtvání potravinami, odhadovali, kolik potravin jejich domácnost přibližně vyhodí a případně jakému množství vyhozených potravin by se dalo vyhnout, a rovněž uváděli, jaké důvody je vedou k tomu, aby potraviny nevyhazovali. V další části výzkumu se pak respondenti vyjadřovali k tomu, kdo podle jejich názoru nejvíce podílí na plýtvání potravinami, a kdo naopak nejvíce usiluje o snížení plýtvání.

Kontext problému plýtvání potravinami

Plýtvání potravinami představuje v současné době velký celosvětový problém, který má dopady jak ekologické a ekonomické, tak i sociální. Nelze přitom pominout ani jeho etický rozměr, když zatímco někde se potravinami plýtvá, jinde lidé trpí hladem a podvýživou. Závažnost této problematiky mimo jiné dokládá skutečnost, že jedním z Cílů udržitelného rozvoje OSN (SDGs) je do roku 2030 snížit plýtvání potravinami připadající na každého člověka v rámci celého potravinového řetězce o polovinu.¹ V roce 2020 pak vyhlásila OSN na 29. září Mezinárodní den povědomí o plýtvání jídlem, tato iniciativa má upozornit na negativní dopady plýtvání jídlem a nastavit lepší a odolnější potravinový systém.

Posun k naplnění stanovených cílů OSN dlouhodobě sleduje a vyhodnocuje a svá zjištění shrnuje v každoročně publikovaných souhrnných zprávách. Podle zprávy publikované v roce 2024 bylo v roce 2022 ohromujících 19 % všech potravin ve fázi maloobchodu nebo spotřeby vyplýtváno, což představuje celkem 1,05 miliardy tun potravin dostupných spotřebitelům. Většina potravinového odpadu přitom vznikla v domácnostech (60 %). Každý člověk tak v průměru vyplýtvá 79 kilogramů ročně, což je více, než kolik je váha průměrného člověka. Současně v této zprávě OSN upozorňuje, že se celosvětově každý den vyhodí odhadem 1 miliarda jídel, což odpovídá 1,3 jídla na osobu postiženou hladem denně, neboť v roce 2022 čelilo hladu 783 milionů lidí.²

Než se dostaneme k dalším údajům o rozsahu plýtvání potravinami, jeho struktuře a dopadech, je na místě ještě upozornit na určitou problematičnost samotné definice potravinového odpadu a rovněž na obtížnost jeho měření. Je důležité si uvědomit, co je mezi vyplýtvané potraviny obvykle zahrnuto. Mezi vyhozené potraviny jsou totiž započítávány nejen potraviny, které končí v koši spotřebitele, drtičkách odpadu atp., ale spadají sem i ty potraviny, které jsou kompostovány, zkrmeny zvířatům (např. tvrdé pečivo) či jinak nezkonsumovány samotným spotřebitelem. Obecně se při měření potravinového odpadu potravinou obvykle rozumí jakákoli látka nebo výrobek, ať už zpracovaný, částečně zpracovaný nebo nezpracovaný, který je určen ke konzumaci lidmi nebo u kterého lze důvodně předpokládat, že bude konzumován. Potravinový odpad se skládá z částí potravin určených ke konzumaci (požitelné potraviny) a částí potravin, které nejsou určeny ke konzumaci (nepožitelné potraviny představující tzv. nevyhnutelný odpad, jakými jsou například kosti, slupky z některých druhů ovoce či zeleniny atd.). Potravinovým odpadem jsou tak všechny potraviny, které se dostaly do potravinového řetězce a poté z něj byly v některé fázi odstraněny nebo vyřazeny.³

Téma plýtvání potravinami je závažným problémem také pro orgány Evropské unie. Ta si v první fázi snahy o omezení plýtvání potravinami a s vědomím výše uvedených problémů s definicí a měřením potravinového odpadu stanovila za cíl získat k tématu jednotná a spolehlivá data ohledně množství a skladby vyhozených potravin. Výsledkem pak byla podrobná metodika, která je platná pro všechny státy EU, aby bylo možné sledovat vývoj a porovnávat výsledky mezi jednotlivými zeměmi.⁴ Podle této metodiky pro měření potravinového odpadu ve všech částech distribučního řetězce potravin mají členské země EU povinnost tyto údaje reportovat.

V roce 2022 Eurostat zveřejnil první výsledky specializovaného statistického sledování množství vyhozených potravin v Evropské unii podle odvětví, nejnovější data byla zveřejněna v září 2024 a vztahují se k situaci v roce 2022.⁵ Z těchto dat vyplývá, že v roce 2022 bylo v EU vyprodukováno přibližně 132 kg potravinového odpadu na obyvatele. Domácnosti vyprodukovaly 54 % potravinového odpadu, což představuje 72 kg na obyvatele za rok. Zbývajících 46 % tvořil odpad produkovaný směrem nahoru v potravinovém dodavatelském řetězci. Potravinový odpad z domácností představuje více než dvojnásobek množství potravinového odpadu vznikajícího v odvětvích prvovýroby a výroby potravinářských výrobků a nápojů (10 kg a 25 kg na obyvatele; 8, respektive 19 %). Jedná se současně o odvětví, kde se v posledních letech stále častěji setkáváme s cílenou snahou o snižování potravinového odpadu. V restauracích a stravovacích službách připadalo 15 kg potravinového odpadu na osobu (11 %), naopak odvětvím s nejmenším množstvím potravinového odpadu byl maloobchod a ostatní distribuce potravin (11 kg; 8 %).

Co se týče konkrétně naší země, Česká republika se podle Eurostatu pohybuje pod průměrem Evropské unie, když celkové množství potravinového odpadu na obyvatele je odhadováno na 101 kg, v případě odpadu vyprodukovaného přímo v domácnostech je to pak 61 kg na osobu, což je rovněž pod průměrem celé Evropské unie (72 kg).

¹ OSN. (2021). Cíle udržitelného rozvoje [online]. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/odpovedna-vyroba-a-spotreba/>

² OSN. (2024). The Sustainable Development Goals Report 2024. New York. Dostupné z: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2024.pdf>

³ Voříšková, D. a Kofínek, R. 2024. *Potravinové odpady – výsledky výzkumu*. Týden výzkumu a inovací pro praxi a životní prostředí 2024: sborník příspěvků

z konference. 12. -14. 11. 2024 v Hustopečích. ISBN: 978-80-85990-42-3. Dostupné z: <https://www.odpadoveforum.cz/TVIP2024/TVIP2024.html>

⁴ Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019D1597&from=EN>

⁵ Eurostat. (2024). Food waste and food waste prevention – estimates. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Food_waste_and_food_waste_prevention_-_estimates#Amounts_of_food_waste_at_EU_level

Snaha odhalit množství potravinového odpadu byla také jedním z hlavních motivů projektu výzkumníků z Mendelovy Univerzity v Brně, kteří zkoumali, kolik potravin vyhazují lidé v brněnských domácnostech. Výsledkem bylo, že průměrný „Brňan“ vyhodil v roce 2019/2020 (před pandemií) 47,4 kg jídla ročně, v roce 2020/2021 (během pandemie) se množství snížilo na 33,3 kg vyhozeného jídla ročně, přičemž v obou měřeních respondenti subjektivně odhadovali, že vyhodí mnohem méně (12,27, resp. 15,43 kg/osoba/rok)⁶. Na práci na uvedeném projektu potom brněnští výzkumníci navázali založením platformy Food Waste Institute⁷, která si klade za cíl propojit různé zainteresované strany a umožnit jim společně pracovat na snižování plýtvání potravinami. Snaha o měření potravinového odpadu, a to jak v domácnostech, tak ale také ve školních jídelnách, nemocnicích nebo domovech pro seniory, je hlavním cílem projektu Prague Food Waste, který společně řeší organizace Zachraň jídlo, Mendelova univerzita v Brně, výzkumná organizace INESAN a GREEN Solution a jež je financován se státní podporou Technologické agentury ČR a Ministerstva životního prostředí ČR.⁸

V kontextu plýtvání potravinami je dobré připomenout, že nákup potravin zcela jistě není zanedbatelná položka v rozpočtu českých domácností. Podle Českého statistického úřadu byly v roce 2023 výdaje na potraviny (bez restaurací a alkoholických nápojů) 38 955 Kč ročně na jednoho člena domácnosti, tedy 19,1 % ze všech spotřebních výdajů⁹. Vedle výdajů na bydlení, vodu a energie, se tak jedná o druhou největší položku v rodinných rozpočtech.

Omezení plýtvání potravinami bývá v posledních letech také často dáváno do souvislosti se změnou klimatu, neboť produkce a přeprava potravin má obrovský dopad na životní prostředí. Potravinový odpad představuje přibližně 16 % celkových emisí skleníkových plynů vyprodukovaných v rámci potravinového systému EU. Kdyby byl potravinový odpad členským státem, byl by pátým největším emitentem emisí skleníkových plynů. Plýtvání potravinami také zbytečně zatěžuje omezené přírodní zdroje, jako je využívání půdy a vody.¹⁰ Nezanedbatelné jsou pak samozřejmě ekonomické ztráty, které plýtvání potravinami přináší. Eurostat je v rámci EU odhaduje na 132 miliard eur.¹¹

Pro celkovou představu je vhodné doplnit, že plýtvání je součástí širšího tématu spotřeby a distribuce potravin obecně. Tím se odborníci zabývají již desítky let, zejména v souvislosti s nerovnou distribucí v přístupu k potravinám z globálního pohledu. Podle odhadů FAO počet podvyživených lidí na světě v posledních letech roste. Nejnovější údaje za rok 2023 odhadují, že hladem a podvýživou ve světě trpí mezi 713 až 757 milionů lidí (8,9, resp. 9,4 % světové populace), tedy každý jedenáctý člověk na světě, a každý pátý v Africe. Vezmeme-li v úvahu střední hodnotu odhadu (733 milionů), mohlo se v roce 2023 potýkat s hladem přibližně o 152 milionů lidí více než v roce 2019.¹² Současně si pak v rámci Evropské unie podle odhadů téměř 33 milionů osob každý druhý den nemůže dovolit plnohodnotné jídlo.¹³

Problematikou plýtvání potravinami se odborníci začali systematicky zabývat až po roce 2000. CVVM realizuje šetření postojů české veřejnosti v souvislosti s danou problematikou již od roku 2016, když mezi lety 2016 a 2024 tyto výzkumy probíhali v rámci zapojení do výzkumného programu Strategie AV21 – Potraviny pro budoucnost, kde CVVM řešilo téma „Plýtvání potravinami jako lokální a globální problém“. Konkrétně se ve svých výzkumech každoročně zaměřilo na obecné postoje k plýtvání potravinami, nákupní a spotřební chování dotázaných, a každý rok navíc řeší dílčí témata, jako např. názory na geneticky upravené plodiny, nákup bio či lokálních potravin, označování trvanlivosti potravin, povědomí o bezpečné dietě, problematiku obalů, kompostování či zahrádkaření. Od roku 2025 pak na tento program navázal nový program Strategie AV21 nazvaný „**Udržitelná produkce a spotřeba potravin**“, v rámci něhož se věnujeme tématu „**Sociální a etické aspekty produkce a spotřeby potravin**“¹⁴

⁶ Neplýtvěj potravinami. Mendelova Univerzita v Brně. https://neplytvejpotravinami.mendelu.cz/wp-content/uploads/2022/06/Metodika_Vystup-projektu_final.pdf

⁷ <https://fwinstitut.cz/o-nas/>

⁸ Více informací o projektu je dostupných z: <https://zachranjido.cz/projekt/prague-food-waste/>

⁹ ČSÚ. Spotřební výdaje domácností – 2023. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/spotrebni-vydaje-domacnosti-2023>

¹⁰ EU Food Loss and Waste Prevention Hub. Dostupné z: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu-food-loss-waste-prevention-hub/about

¹¹ Rada Evropské unie: Plýtvání potravinami. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/food-waste/>

¹² FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2024. The State of Food Security and Nutrition in the World 2024 – Financing to end hunger, food insecurity and malnutrition in all its forms. Rome. <https://doi.org/10.4060/cd1254en>

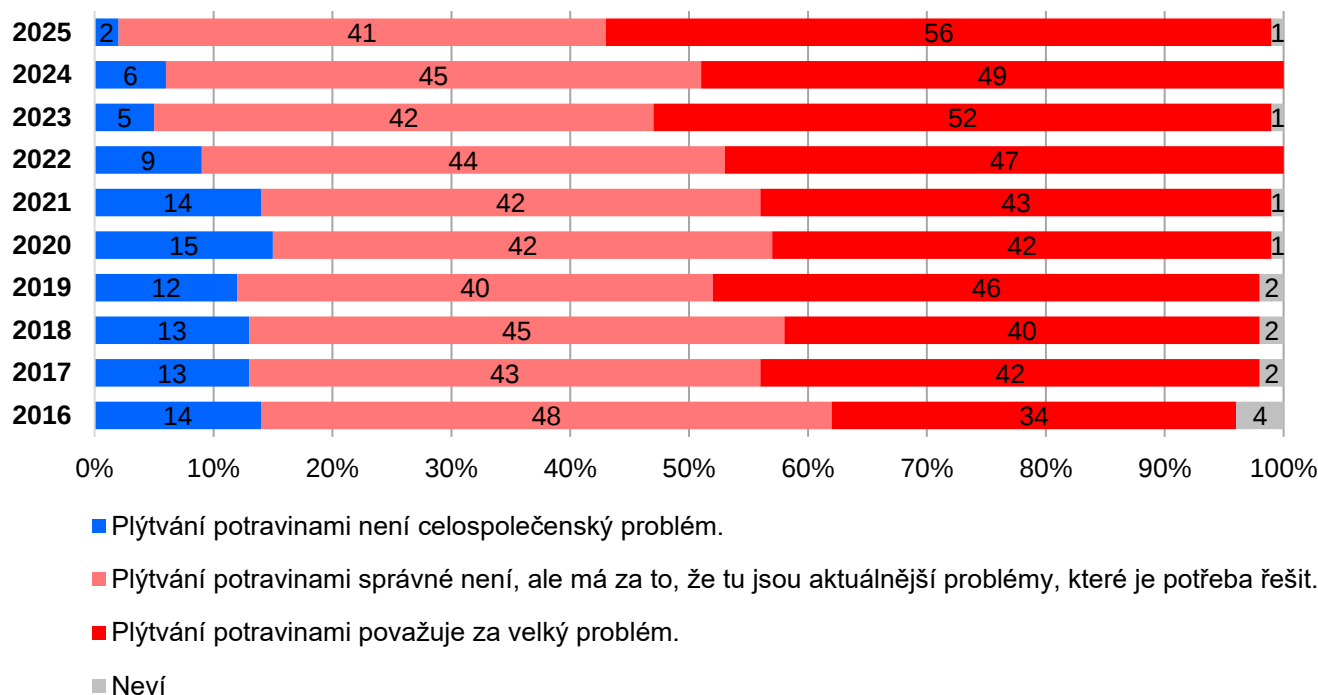
¹³ Rada Evropské unie: Plýtvání potravinami. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/food-waste/>

¹⁴ <https://www.potravinavyav21.cz/>

Plýtvání potravinami v českých domácnostech

Ve výzkumu CVVM realizovaném v březnu 2025 respondenti nejprve vyjadřovali svůj postoj k problematice plýtvání potravinami. Více než polovina české veřejnosti (56 %) považuje plýtvání potravinami za velký problém, podle dalších více než dvou pětín (41 %) plýtvání potravinami správné není, ale jsou tu aktuálnější problémy, které je potřeba řešit, a pouze 2 % českých občanů nepovažuje plýtvání potravinami za celospolečenský problém (více viz graf 1).

Graf 1: Hodnocení naléhavosti problematiky plýtvání potravinami (v %)¹⁵

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, Potraviny.

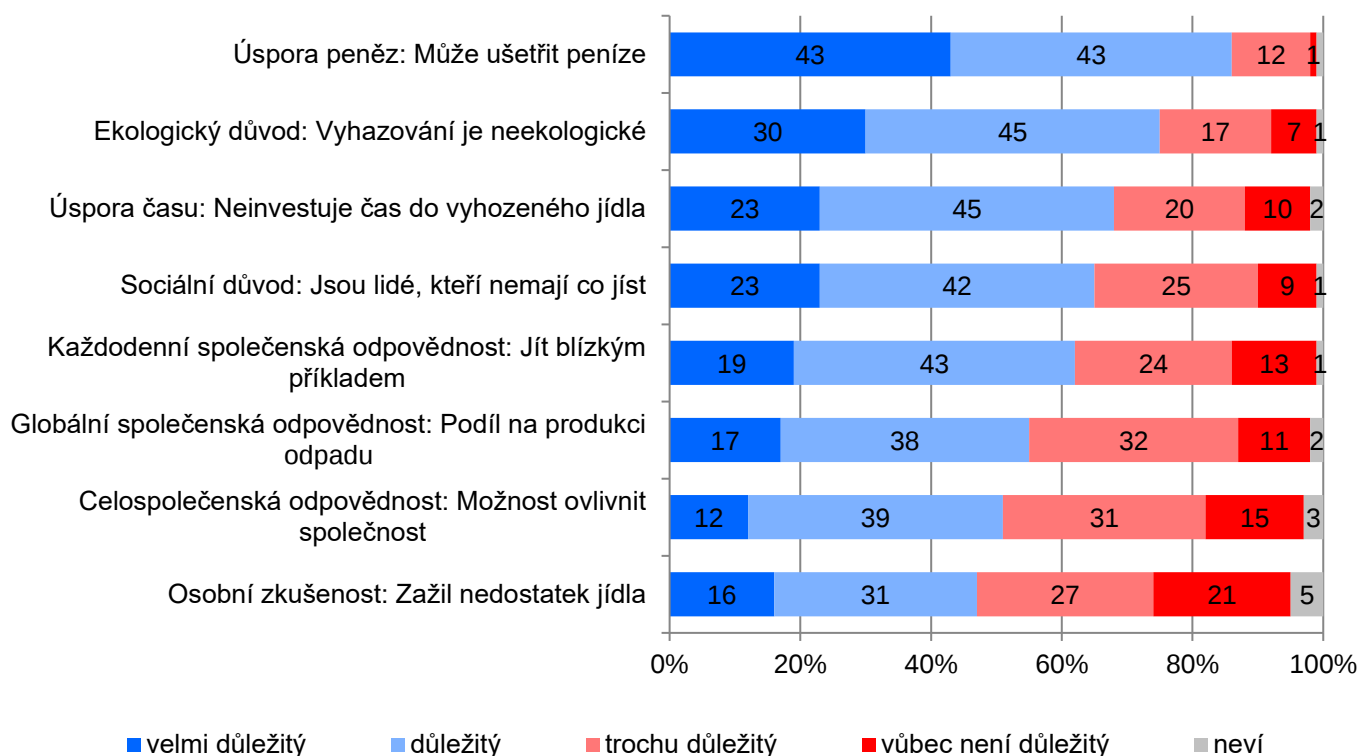
V porovnání s minulým šetřením z května 2024 došlo k dalšímu mírnému nárůstu povědomí české veřejnosti o problematice plýtvání potravinami. Z delšího časového srovnání je pak tento trend ještě zřetelnější, když podíl těch, kteří plýtvání potravinami považují za velký problém, vzrostl mezi roky 2016 a 2025 o 22 procentních bodů.

V názorech na závažnost plýtvání se výrazně liší muži a ženy, když ženy jej za problém považují častěji (65 % ho označuje za velký problém, muži 47 %). Z hlediska vzdělání a věku nejsou rozdíly mezi jednotlivými skupinami statisticky významné.

Pokud jde o hodnocení již konkrétních důvodů, proč omezit plýtvání potravinami (viz graf 2), zmiňují respondenti jako nejdůležitější finanční úsporu jejich domácnosti. Tento důvod je důležitý pro více než čtyři pětiny (86 %) občanů. Tři čtvrtiny (75 %) lidí vidí v omezení plýtvání přínos pro životní prostředí. Více než dvě třetiny (68 %) dotázaných považují za podstatnou úsporu času, který by bývali strávili přípravou či nákupem jídla, jen o málo menší podíl oslovených za důležitou označil sociální stránku tohoto problému, tedy vědomí, že jsou na světě hladovějící lidé (65 %) a také vidí ve změně svého chování možnost ovlivnit chování svých blízkých a jít jim příkladem (62 %). Nadpoloviční většina českých občanů jako důležitý důvod, proč omezit plýtvání potravinami, označuje pocit odpovědnosti na produkci odpadu obecně (55 %) a také možnost změnit společnost svým vlastním chováním (51 %). Další důvod již byl relevantní jen pro necelou polovinu veřejnosti. Konkrétně 47 % dotázaných uvedlo jako důvod pro omezení plýtvání potravinami vlastní zkušenost s nedostatkem jídla.

¹⁵ Znění otázky: „Uvedte, prosím, který z těchto názorů je Vám nejbližší: Plýtvání potravinami není společenský problém. Plýtvání potravinami správné není, ale máte za to, že tu jsou aktuálnější problémy, které je potřeba řešit. Plýtvání potravinami považujete za velký problém.“

Graf 2: Důležitost důvodů pro omezení plýtvání potravinami (v %)¹⁶

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost PNS_2503, 14. – 26. 3. 2025, 1 037 respondentů starších 15 let, online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI.

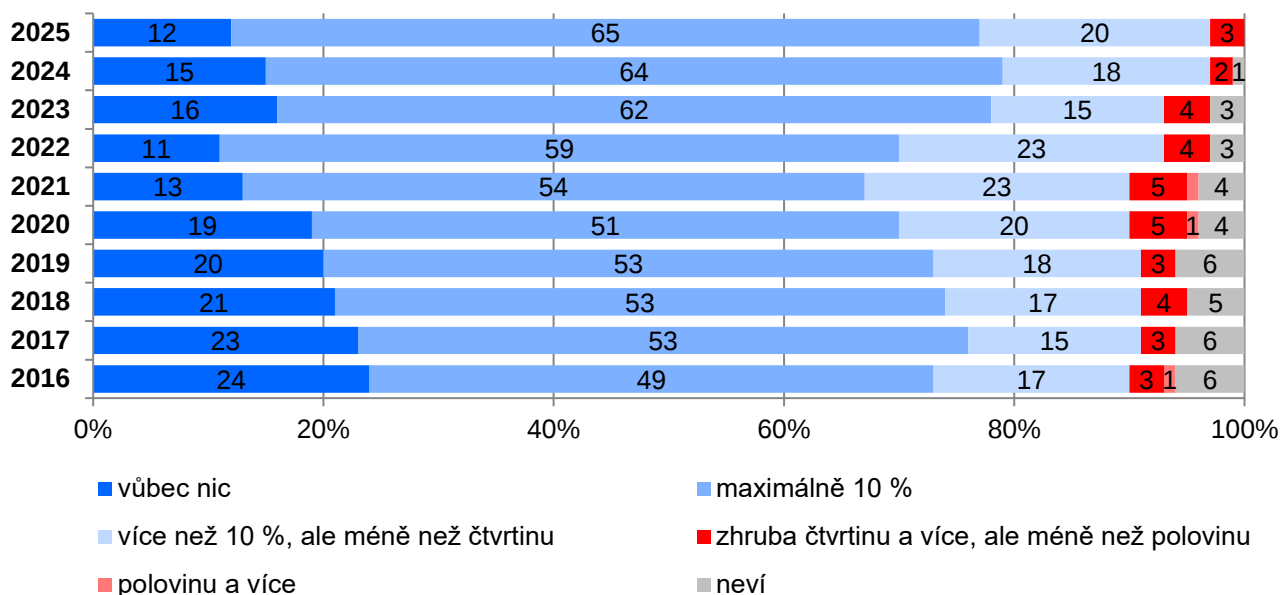
Všechny sledované důvody pro omezení plýtvání potravinami se jako „velmi důležité“ častěji jeví ženám, muži naopak častěji u všech důvodů uváděli, že pro ně „vůbec nejsou důležité“. Z hlediska věku se významné rozdíly neobjevily, pouze s rostoucím věkem mírně narůstá důležitost toho, že člověk chce jít příkladem svým blízkým. Analýza rozdílů podle vzdělání respondenta ukázala, že pro lidi bez maturitního vzdělání je důležitější finanční motivace a také je motivuje vědomí, že někteří lidé nemají co jíst, případně osobní zkušenost s nedostatkem jídla. Výraznější roli pak hraje subjektivní hodnocení materiálních životních podmínek vlastní domácnosti, když u těch, kteří je hodnotí pozitivně, je důležitější motivací vědomí, že je plýtvání potravinami neekologické a pocit viny za produkci odpadu obecně a jako méně důležitá se jeví vlastní zkušenost s nedostatkem jídla. Obecně pak všechny důvody za důležitější označili dotázaní, kteří současně považují plýtvání jídlem za velký problém.

Množství vyhadzovaných potravin

V následující části dotazníku jsme dotázané požádali o odhad množství vyhozených potravin v jejich domácnosti (viz graf 3). Do tohoto množství měli respondenti započítat i takové potraviny, které dali na kompost nebo zvířatům, tedy všechny nezkonzumované potraviny. Téměř dvě třetiny (65 %) občanů deklarují, že celkové množství potravin vyhozených jejich domácností nepřesahuje 10 %. Pětina (20 %) dotázaných se pak přiklání k variantě, že jejich domácnost vyhodí více než desetinu, ale méně než čtvrtinu potravin. Pouze 3 % dotázaných přiznalo vyhadzování více než čtvrtiny, ale méně než poloviny potravin. Naopak 12 % veřejnosti tvrdí, že jejich domácnost nevyhadzuje žádné potraviny.

¹⁶ Znění otázky: „Lidé uvádějí různé důvody, které je vedou k tomu, aby nevyhadzovali potraviny. Budu Vám číst některé z nich, a Vy prosím vždy uveďte, jak je pro Vás takový důvod důležitý, nebo nedůležitý. a) Myslíte na to, že můžete ušetřit peníze. b) Myslíte na to, že vyhadzování potravin je neekologické. c) Myslíte na lidi, kteří nemají co jíst. d) Je Vám líto času stráveného nakupováním nebo přípravou jídla, které se nesní. e) Cítíte vinu za produkci odpadu obecně. f) Myslíte na to, že tím, co děláte, můžete sám změnit společnost. g) Chcete jít svým blízkým příkladem. h) Sám jste zažil, když jste neměl dostatek jídla.“ Varianty odpovědí: velmi důležitý, důležitý, trochu důležitý, vůbec není důležitý.

Graf 3: Deklarované množství vyhozených potravin v domácnosti (v %) ¹⁷

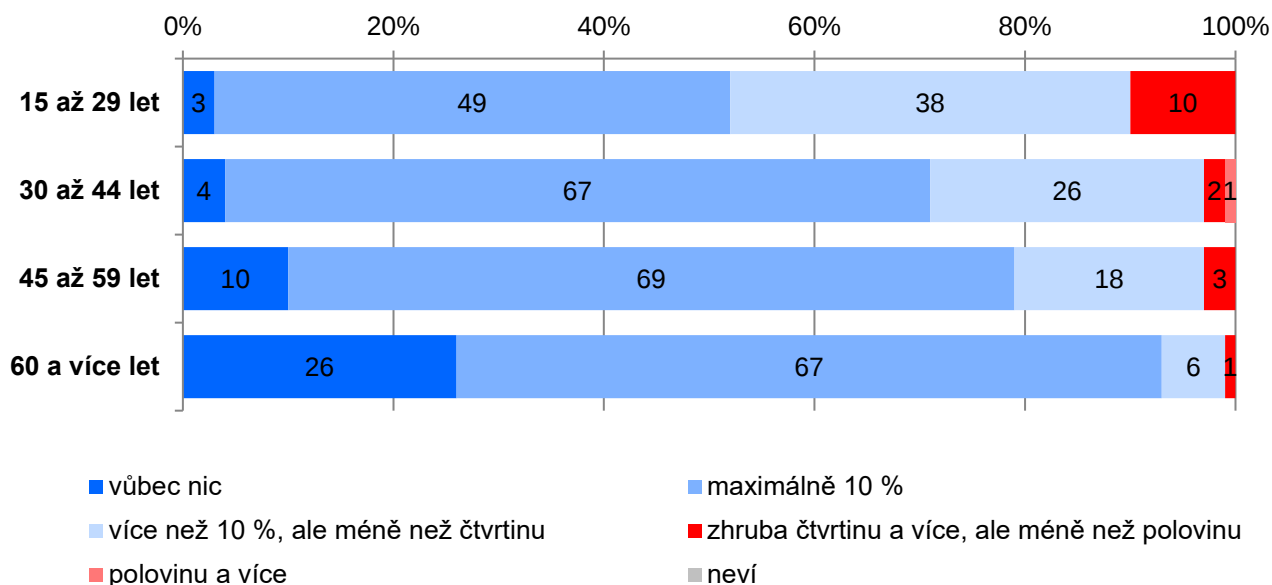
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, Potraviny.

Pokud se podíváme na časový vývoj od roku 2016, vidíme mezi roky 2016 a 2022 postupný pokles podílu domácností, které dle svého tvrzení nevyhazují žádné potraviny, a naopak nárůst podílu těch, které přiznávají vyhození maximálně desetinou potravin. V roce 2023 ale došlo k obratu, když mírně vzrostl podíl domácností, které dle vlastních slov nevyhazují žádné potraviny, a naopak poklesl podíl těch, jejichž množství vyhozených potravin se pohybuje mezi jednou desetinou a jednou čtvrtinou. Výsledky aktuální výzkum jsou statisticky srovnatelné se situací před rokem, v porovnání s rokem 2023 ale vidíme mírný pokles podílu domácností, které dle svých slov žádné potraviny nevyhazují (z 16 % na 12 %) a naopak nárůst podílu těch, které připouští, že vyhozené množství potravin se pohybuje mezi jednou desetinou a jednou čtvrtinou (o 5 procentních bodů, z 15 % na 20 %). Současně je zde dosud nevyšší podíl respondentů, kteří dle svých slov vyhodí necelou desetinu potravin. Tento podíl od roku 2016 do současnosti vzrostl o 16 procentních bodů, a to především na úkor těch, kteří podle svého vyjádření nevyhazují žádné potraviny (pokles o 12 procentních bodů). Podíl domácností, které svůj podíl vyhozených potravin odhadují na více než čtvrtinu, je dlouhodobě nízký a stabilně se pohybuje na úrovni přibližně dvacetiny domácností.

Detailnější analýza ukázala, že deklarované množství vyhozených potravin poměrně výrazně souvisí s věkem (viz graf 4), když s jeho růstem toto množství klesá. Konkrétně ve dvou mladších věkových kategoriích 15 až 29 let a 30 až 44 let méně než dvacetina respondentů (3, respektive 4 %) uváděla, že nic nevyhodí, mezi lidmi nad 65 let věku to ale byla více než čtvrtina (26 %). Uváděné množství vyhozených potravin částečně souvisí také se vzděláním. Jen 8 % domácností lidí s vysokoškolským vzděláním podle jejich výpovědí netvoří žádný potravinový odpad, naopak vyhazování více než desetin potravin jich přiznalo 26 %.

¹⁷ Znění otázky: „Kolik procent potravin v domácnosti nesníte, ale vyhodíte do koše, dáte zvířatům nebo na kompost? Zkuste se prosím zamyslet a odhadněte v procentech podíl vyhozených potravin za celou domácnost. Varianty odpovědí: Vůbec nic, maximálně 10 %, více než 10 %, ale méně než čtvrtinu, zhruba čtvrtinu a více, ale méně než polovinu, polovinu a více.“

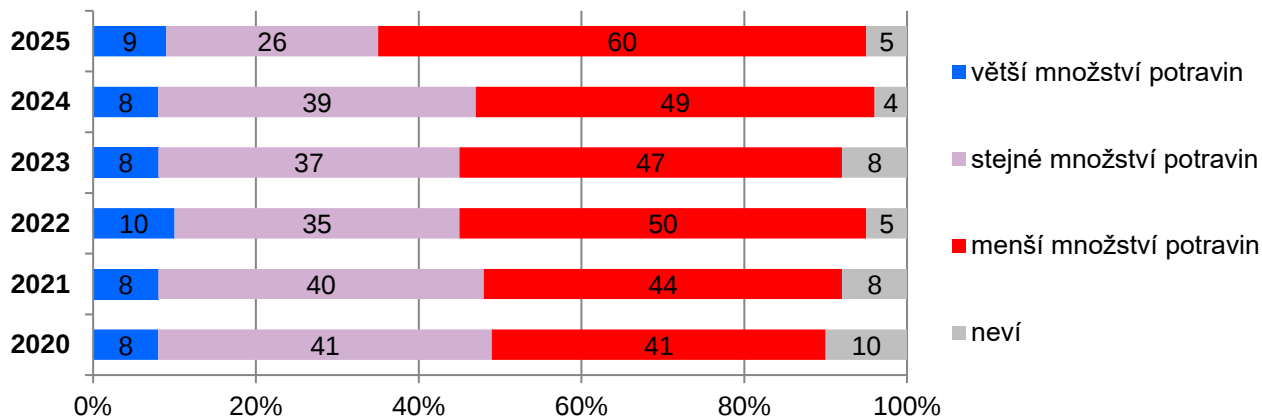
Graf 4: Deklarované množství vyhozených potravin v domácnosti podle věku (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost PNS_2503, 14. – 26. 3. 2025, 1 037 respondentů starších 15 let, online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI.

Následně jsme se těch, kteří vyhodí alespoň malé množství potravin, ptali, jak si myslí, že jsou na tom s vyhazováním potravin ve srovnání se stejně velkými domácnostmi (viz graf 5).

Graf 5: Vyhazování potravin ve srovnání se stejně velkými domácnostmi (v %, pouze ti, kteří vyhazují alespoň nějaké množství potravin)¹⁸

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, Potraviny.

Tři pětiny (60 %) dotázaných se domnívají, že jejich domácnost vyhodí menší množství potravin než jiné stejně velké domácnosti, více než čtvrtina (26 %) dotázaných odhaduje, že vyhodí stejné množství potravin jako jiné stejně velké domácnosti a necelá desetina (9 %) připouští, že jejich domácnost vyhazuje ve srovnání se stejně velkými domácnostmi větší množství potravin. Zbývajících 5 % dotázaných v této otázce „neví“.

Jak ukazuje časové srovnání v grafu 5, ve výzkumech dlouhodobě převládá podíl lidí, kteří tvrdí, že jejich domácnost vyhazuje méně potravin než ostatní domácnosti, a navíc se v posledním roce tento podíl ještě zvýšil. Z tohoto údaje i z údajů z dalších výzkumů na toto téma je zřejmé, že lidé mají tendenci podceňovat množství potravinového odpadu, které jejich domácnost produkuje. To je také jednou z příčin, proč mnoho kampaní zaměřených na snahu o snížení

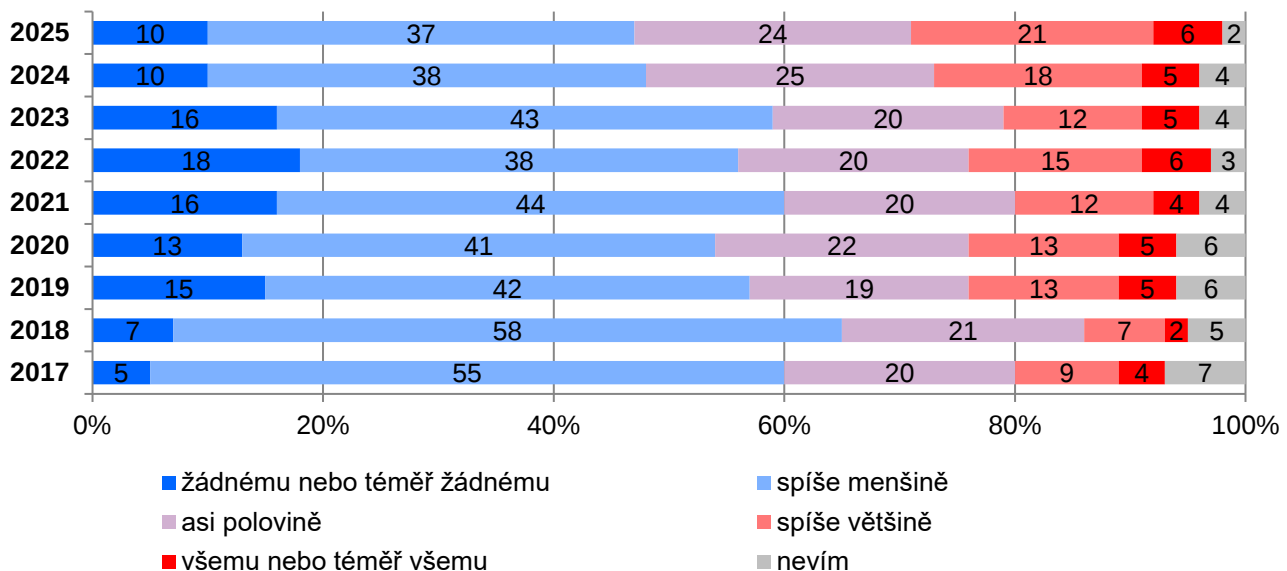
¹⁸ Znění otázky: „Myslíte si, že ve srovnání se stejně velkými domácnostmi, jako je ta Vaše, se u Vás vyhodí: větší množství potravin, stejné množství potravin, menší množství potravin.“

potravinového odpadu v domácnostech nemá příliš velký dopad, neboť řada lidí se domnívá, že konkrétně jejich domácnosti se tento problém netýká, že oni až tak moc potravinami neplýtvají a nemusí proto své chování měnit.

Analýza rozdílů podle základních sociodemografických a dalších charakteristik ukázala, že muži mají častěji za to, že jejich domácnost vyhodí větší množství potravin jako jiné stejně velké (tuto odpověď zvolilo 12 % mužů a 6 % žen). Odpověď, že jejich domácnost vyhodí zhruba stejné množství potravin jako jiné stejně velké domácnosti, uvádí častěji lidé ve věku do 44 let (15 až 29 let 31 %, 30 až 44 let 32 %), a lidé z nejmladší věkové kategorie tedy do 30 let také častěji uváděli, že jejich domácnost pravděpodobně vyhodí více potravin než jiné stejně velké (13 %). Naopak odpověď, že vyhodí menší množství potravin než ostatní stejně velké domácnosti, výrazně častěji vybírali lidé starší 60 let (69 %). Rozdíly podle vzdělání nebo materiálních životních podmínek domácnosti v této otázce nebyly statisticky průkazné. Názor, že jejich domácnost vyhodí menší množství potravin než ostatní stejně velké domácnosti, se častěji objevil u lidí, kteří plýtvání potravinami považují za velký problém.

Dále jsme u respondentů, kteří deklarovali, že vyhazují alespoň malé množství potravin, zjišťovali, zda by se podle jejich názoru dalo vyhození potravin v některých případech vyhnout a jak velké podle nich je množství takových potravin (viz graf 6).

Graf 6: Jak velkému množství by se dalo vyhnout (v %, pouze ti, kteří vyhazují alespoň nějaké množství potravin)¹⁹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost PNS_2503, 14. – 26. 3. 2025, 908 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že vyhodí alespoň malé množství potravin, online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI.

Necelé než dvě pětiny (37 %) lidí věří, že by se dalo vyhnout vyhození „spíše menšiny“ z vyplývaných potravin, další desetina (10 %) pak tvrdí, že se nedá vyhnout žádnému nebo téměř žádnému množství z vyhozených potravin a že nemohou svůj potravinový odpad eliminovat. Že by se dalo vyhnout asi polovině produkovaného potravinového odpadu, se domnívá necelá čtvrtina (24 %) veřejnosti, více než pětina (21 %) pak připouští, že je v jejich silách vyhnout se většině produkovaného odpadu a 6 % uvedlo, že by se mohlo vyhnout všemu nebo téměř všemu potravinovému odpadu, který jejich domácnost produkuje. Zbývajících 2 % oslovených zvolila možnost „nevím“.

Z časového srovnání vyplývá, že mezi lety 2017 až 2023 čeští občané dlouhodobě deklarovali, že by se mohli vyhnout pouze menšině vyhozených potravin, případně ničemu z toho, co vyhodí. Ve výzkumu z loňského roku se vyrovnaly podíly těch, kteří se dle svého odhadu mohou vyhnout jen menšině nebo žádnému vyhozenému odpadu (48 %) a

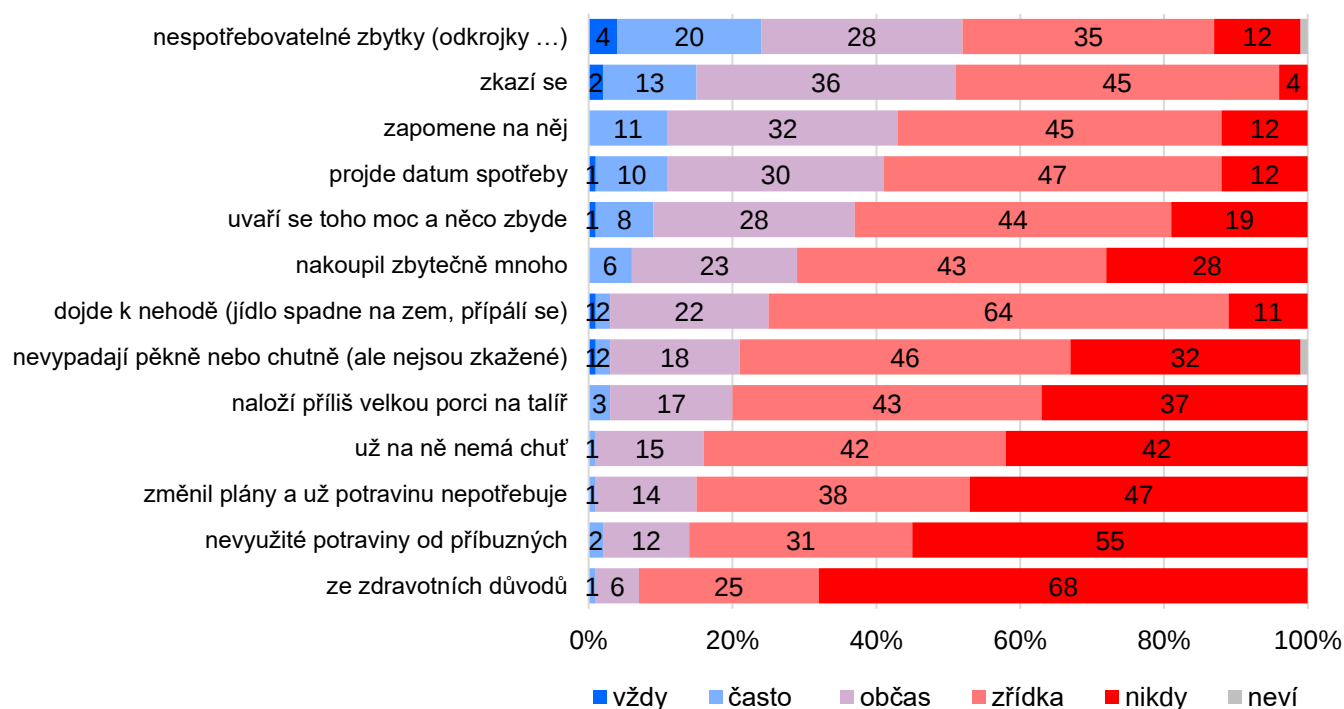
¹⁹ Znění otázky: „Jak velkému množství takto vyhozených potravin by se dalo podle Vás vyhnout? Žádnému nebo téměř žádnému; spíše menšinu; asi polovinu; spíše většinu; všemu nebo téměř všemu.“

těch, kteří se dle svých slov mohou vyhnout polovině nebo i větší části vyhozeného odpadu (48 %). Aktuální výzkum tento trend potvrdil a dokonce poprvé za celou dobu sledování mírně převážil podíl respondentů, kteří připouští, že by se v jejich domácnosti dalo vyhnout polovině nebo i většímu množství potravinového odpadu (51 %), nad těmi, kteří tvrdí, že se dá vyhnout jen menšině případně vůbec žádnému potravinovému odpadu (47 %).

Přesvědčení, že se nedá vyhnout prakticky žádnému množství vyhazovaných potravin, postupně roste s věkem a nejčastěji objevilo u lidí starších 65 let (17 %) a dále u těch dotázaných, kteří dle svých slov vyhodí maximálně 10 % potravin (13 %). To, že se vyhazování potravin u nich v domácnosti nedá vyhnout, nebo jen v menšině případů, také častěji uvedli lidé bez maturitního vzdělání. Naopak názor, že by se plýtvání potravinami v jejich domácnosti dalo zabránit, a že se tedy všemu nebo téměř všemu či aspoň většině vyhození potravin dá předejít, častěji vyjadřovali respondenti, kteří plýtvání potravinami označují za velký problém.

Ve výzkumu jsme se dále zajímali o to, jaké důvody vedou české občany k tomu, že potravinami plýtvají, tedy jaké jsou nejčastější příčiny vyhození potravin (viz graf 7).

Graf 7: Důvody vedoucí k nespotřebování potravin v domácnostech (v %, pouze ti, kteří vyhazují alespoň nějaké množství potravin)²⁰

Pozn.: Položky seřazeny sestupně podle součtu odpovědí „vždy“, „často“ a „občas“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost PNS_2503, 14. – 26. 3. 2025, 908 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že vyhodí alespoň malé množství potravin, online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI.

Mezi nejčastější důvody nespotřebování potravin uváděné těmi, kteří nějaké potraviny vyhazují, patří přebytky v podobě odkrojků, zkažení potraviny a to, že se na nakoupené potraviny prostě zapomene. Poměrně časté jsou i důvody spojené s nadměrným množstvím potravin (projití data spotřeby, uvaří se příliš mnoho, nakoupí se zbytečně mnoho, naloží se na talíř příliš velká porce), případně že během přípravy jídla dojde k nehodě. Mezi méně často uváděnými důvody se objevuje to, že potraviny už nevypadají pěkně nebo chutně, že na potravinu už člověk nemá

²⁰ Znění otázky: „K tomu, že vyhodíte nějaké potraviny, může vést celá řada důvodů. Předložím Vám postupně některé z nich a Vy mi prosím řekněte, jak je to u Vás doma. a) Zkaží se, b) nevypadají pěkně nebo chutně (ale nejsou zkažené), c) projde datum spotřeby, d) uvaří se toho moc a něco zbyde, e) ze zdravotních důvodů (alergie apod.), f) už na ně nemáte chuť, g), dojde k nehodě (jídlo spadne na zem, připálí se apod.), h) zapomenete na něj, i) nakoupili jste jej zbytečně mnoho (příliš velké balení, nakoupíte něco, co už doma máte), j) změnili jste plány a už potravinu nepotřebujete, k) nespotebovatelné zbytky (odkrojky), l) nandáte si příliš velkou porci na talíř. M) dostáváte potraviny od příbuzných, ale nemáte pro ně využití/nechutnají Vám.“ Varianty odpovědí: nikdy, zřídka, občas, často, vždy.

chuť, změnil plány a už je nepotřebuje, nevyužil potraviny, které dostal od někoho z příbuzných, nebo že je nemůže zkonsumovat ze zdravotních důvodů (podrobně viz graf 7).

Muži o něco častěji uváděli, že pro ně nikdy není důvodem pro vyhození potraviny, že už nevypadá chutně nebo pěkně, méně relevantní jsou pro ně zdravotní důvody, nebo i to, že jde o nespotebovatelné zbytky nebo jídlo znehodnocené kvůli nehodě při vaření. Lidé s vysokoškolským vzděláním častěji uváděli, že minimálně občas potraviny vyhazují, protože se zkazí, nevypadají už chutně, projde jim datum spotřeby, zapomenou na ně, nakoupili jich příliš mnoho, jde o nespotebovatelné zbytky nebo dostali od příbuzných potraviny, pro které ale nemají využití. S klesajícím věkem byly častěji uváděnými důvody k vyhazování potravin to, že se zkazí, projde jim datum spotřeby, uvaří se toho příliš mnoho, dojde k nehodě při přípravě pokrmu, zapomene se na ně, jedná se o nespotebovatelné zbytky nebo dary od příbuzných, pro které člověk nenašel využití.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Panel Naše společnost, PNS_2503
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Projekt:	Strategie AV21 „Udržitelná produkce a spotřeba potravin“
Termín terénního šetření:	14. – 26. 3. 2025
Výběr respondentů:	Vícestupňový stratifikovaný náhodný výběr
Strata:	Kraj (NUTS 3), velikost místa bydliště
Opora výběru:	Registr sčítacích obvodů a budov
Vážení dat:	Designové váhy zohledňující počet osob v domácnosti a post-stratifikační váhy na křížení velikosti místa bydliště proti NUTS2, a dále na věk, vzdělání, pohlaví
Zdroj dat pro vážení:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1 037
Metoda sběru dat:	Online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	PL_7, PL_10, PL_11, PL_12, PL_13
Kód zprávy:	or250602
Zveřejněno dne:	2. června 2025
Zpracovala:	Naděžda Čadová

Slovníček pojmů:

Popis výběru respondentů do Panelu naše společnost – Respondenti panelu jsou získáváni pomocí vícestupňového stratifikovaného výběru skupin s opakováním. Oporou výběru je Registr sčítacích obvodů a budov (RSO). Strata výběru jsou kraje ČR křížené s velikostí obce (66 strat). V rámci každého strata je primární jednotka výběru obec. Při výběru obce je zohledňován její počet obyvatel (větší obec má větší pravděpodobnost výběru) a výběr umožňuje opakování výběru obce. V rámci obce je vždy vybráno náhodně 6 adres budov opět s pravděpodobností podle počtu obyvatel budovy (s opakováním). V budově je náhodně vybrána jedna domácnost (bez opakování) a v domácnosti je náhodně vybrán jeden její člen. Tento postup společně s designovými vahami zohledňujícími počet obyvatel domácnosti a post-stratifikačními vahami zajišťuje reprezentativitu výběru vzhledem k cílové populaci.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategií Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Udržitelná produkce a spotřeba potravin“. <http://www.potravinav21.cz/>